

Motion till riksdagen 2021/22:3325

av Mats Green m.fl. (M)

Återupprätta arbetslinjen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka drivkrafterna att arbeta genom att sänka skatten på arbete för alla som jobbar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetslöshetsförsäkringen bör förändras för att bli en effektiv omställningsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiden med statlig ersättning vid arbetslöshet bör begränsas till tre år och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetslinjen ska gälla lika för alla och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla utbildningsplikten inom ramen för etableringsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner bör få ta ansvar för nyanländas etablering och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att full tillgång till svenska bidrag och förmåner enbart bör fås genom eget arbete eller permanent och laglig bosättning i landet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvalificering genom arbete för full föräldrapenning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av bidragstak och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en arbetslinje i försörjningsstödet med tydligare aktivitetskrav och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska språket är nyckeln in i samhället och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reformerad arbetsförmedling och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ta över huvudansvaret för personer som varit arbetslösa i mer än tre år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka nystartsjobben och lönebidragen samtidigt som extratjänsterna avvecklas och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av Samhall AB och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förstärkt rutavdrag och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera arbetsrätten och förstärka omställningsförmågan på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till sympatiåtgärder bör begränsas genom införandet av en proportionalitetsprincip och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka en alltmer omfattande och mer ingripande EU-lagstiftning på arbetsmarknadsområdet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Moderaterna är ett parti för de som jobbar, för de som vill jobba och de som har jobbat. Att så många som möjligt arbetar är centralt för vårt nuvarande och framtida välstånd, men det är mer än så. Det är också en fråga om vilket samhälle vi vill ha. När det lönar sig att arbeta blir det tydligt att det är rätt att anstränga sig för att skapa en bättre tillvaro för sig själv och för andra.

Sverige ska vara ett land där alla gör sin del – det är bärande i den nya svenska modell Moderaterna vill bygga. Full sysselsättning är centralt för vårt nuvarande och framtida välstånd – men det är mer än så. Det är också en fråga om vilket samhälle vi vill ha. När det lönar sig att arbeta blir det tydligt att det är rätt att anstränga sig för att skapa en bättre tillvaro för sig själv och andra.

Under åren 2006 till 2014 var alliansregeringens viktigaste uppgift att bryta det breda utanförskap som drabbade människor som förtidspensionerades och sjukskrevs bort från arbetsmarknaden. För att bryta den negativa utvecklingen krävdes genomgripande strukturreformer som ökade arbetsutbudet, förstärkte möjligheterna till återgång i arbete och gjorde det mer lönsamt att arbeta. Som ett resultat av Alliansens reformer minskade utanförskapet med en fjärdedel. Utmaningen har efter det skiftat och det är nu främst utomeuropeiskt födda och personer med lägre utbildning som hamnar utanför. Integrationen fungerar inte. Frånvaron av reformer de senaste åren, kombinerat med en mycket stor asylinvandring, har förvandlat utmaningen till ett akut problem. Dessa problem hade Sverige innan pandemin och de har inte försvunnit. Tvärtom. Trots den långvariga högkonjunkturen med rekordhög sysselsättning bland många grupper, har antalet långtidsarbetslösa ökat i Sverige. Under hösten 2019 hade närmare 150 000

arbetslösa varit utan arbete i mer än ett år. Även antalet arbetslösa som varit utan arbete ännu längre tid ökade. Prognoser visar också att antalet långtidsarbetslösa väntades öka till de klart högst uppmätta nivåerna efter millennieskiftet redan innan coronakrisen var ett faktum. Sverige hade alltså även före krisen stora problem på arbetsmarknaden. Problem som nu förvärras – antal långtidsarbetslösa är nu över 190 000 – och riskerar att bestå under lång tid. Nu behövs reformer för att förhindra att människor hamnar i långvarigt bidragsberoende och underlätta för dem som befinner sig i det att ta sig ur.

Moderaterna och Kristdemokraterna tog viktiga steg i budgeten för 2019 genom att bland annat sänka skatten på arbete, så att det lönar sig bättre att gå från bidrag till jobb – men mer behöver göras. Detta blir särskilt viktigt när konjunkturen vänder nedåt.

Arbete ska löna sig. Drivkrafterna för att arbeta måste vara starkare än drivkrafterna att försörjas av bidrag. Om en arbetstagare är sjuk eller av andra skäl inte kan arbeta ska det finnas ett trygghetssystem som fungerar. Men för den som kan arbeta ska det alltid vara lönsamt att ta ett jobb och bidra till det gemensamma. Moderaterna vill sänka skatten på arbetsinkomster – genom en skattereform – och säkerställa att bidrags- och transfereringssystem främjar arbetslinjen.

Men aldrig tidigare har förutsättningarna för grupper som står långt från arbetsmarknaden varit lika dåliga redan innan en kris slog till. Sverige riskerar nu utbredd arbetslöshet som kommer att drabba de som redan i dag står långt från arbetsmarknaden eller som är nya i vårt land allra hårdast. Vikten av kraftfulla åtgärder för att förhindra, och bryta, utanförskap har aldrig varit större. En viktig grundprincip för de integrationsåtgärder som görs efter den akuta krisen bör vara att tydligt ta sikte på självförsörjning.

En bättre integrationspolitik, med språkkrav och förändringar av bidragssystemen som viktiga hörnstenar, behöver så fort som möjligt komma på plats. Inte minst för att färre barn ska växa upp och ärva sina föräldrars utanförskap.

Moderaterna vill genomföra en stor bidragsreform. Bland personer som får sin huvudsakliga inkomst från etableringsersättningen eller från försörjningsstödet är drivkrafterna att börja arbeta små, ibland till och med negativa. Detta gäller i synnerhet för familjer med barn. I Sverige ska en självklar princip gälla: ingen som kan jobba ska tjäna mer på bidrag än på arbete. För att säkerställa att det alltid ska löna sig att arbeta vill vi införa ett bidragstak som omfattar personer som har etableringsersättning eller försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl.

Försörjningsstödet är tänkt som det yttersta skyddet när andra möjligheter är uttömda. För många arbetslösa har det dock blivit en långvarig försörjning, inte minst för utrikes födda kvinnor som ofta är överrepresenterade i försörjningsstödet. Att bryta beroendet av försörjningsstöd är därför inte bara centralt för att bekämpa utanförskapet, utan också en jämställdhetsfråga. Socialtjänstlagen bör skärpas så att alla kommuner ställer krav på motprestation, normalt på heltid, för den som får försörjningsstöd. Dagens aktivitetskrav bör också få större inslag av jobbsökande. Det ska till exempel ställas krav i alla kommuner på att den som har försörjningsstöd, men som kan arbeta, ska söka arbete i hela landet. Aktivitetskraven i socialtjänstlagen bör även utökas.

Den som uppbär föräldrapenning och söker kompletterande försörjningsstöd, ofta nyanlända kvinnor, ska åläggas ett krav på att delta i exempelvis språkinsatser. Den som inte fullföljer sin motprestation bör inte kunna räkna med fullt bidrag.

I dag lever allt för många i arbetsför ålder av bidrag i stället för att arbeta. Samtidigt har befolkningen i arbetsför ålder ökat kraftigt under de senaste åren till följd av den stora flyktinginvandringen. Många av dessa människor riskerar att hamna i långvarigt bidragsberoende. Konsekvenserna av utanförskap är stora både för den enskilde och för

samhället. Ett arbete innebär egen försörjning och möjligheten att påverka sitt eget liv. Det skapar trygghet och frihet. En ökad sysselsättning bland dem som i dag står utanför är också viktigt för att deras barn inte ska ärvä sina föräldrars utanförskap. För de som är nyanlända innebär ett arbete ökade möjligheter att komma in i samhället och att lära sig svenska.

Att fler människor står utanför innebär också påfrestningar på de offentliga finanserna. Skatteintäkterna blir lägre och utgifterna högre. Och varje krona som går till bidrag är en krona som i stället kunde användas till skola, vård och polis eller vara kvar hos dem som annars inte skulle få tillvaron att gå ihop. Därför måste arbetslinjen utvecklas. Vi ska göra vår del för att flera ska kunna ta sig in i samhället och skapa förutsättningar för en mer rättvis arbetsmarknad. Det första jobbet kanske är på prov eller inte blev vad man hade tänkt sig, men det är ett jobb som ger möjlighet att ta nästa steg och försörja sig själv. Därför ska det alltid löna sig mer att jobba än att leva på bidrag. Det svenska samhällskontraktet ska gälla lika för alla. Ett samhällskontrakt där människor känner sig trygga med att när de bidrar till det gemensamma – var och en efter sin förmåga – så kan de förvänta sig att kärnstaten och det offentliga håller sin del av kontraktet.

För att ersättnings- och bidragssystem inte ska vara bromsklossar för integration, eller till och med påverka systemens legitimitet ska nyanlända i större grad successivt arbeta sig in i rätten till olika bidrag och sociala ersättningar. Full tillgång till svenska bidrag och förmåner bör man enbart få genom eget arbete eller genom permanent och laglig bosättning i landet. Undantaget för flyktingar och alternativt skyddsbehövande i kvalificeringsregeln för garantipension och sjuk- och aktivitetsersättning bör också tas bort. Samma kvalificeringsregler ska gälla lika för alla i Sverige.

Högre ställda krav – inte minst på att lära sig svenska – och bättre drivkrafter till arbete är viktiga delar i arbetet för en bättre integration. Vid sidan av dagens treåriga nationella gymnasieprogram, vill vi också att det ska inrättas en tvåårig yrkesskola på gymnasial nivå, där fokus ligger på yrkesämnen och för nyanlända svenska.

I denna motion presenterar vi Moderaternas politik för att fler ska kunna komma in på arbetsmarknaden. Det handlar om reformer som gör det mer lönsamt att arbeta, som ökar efterfrågan på arbetskraft och förbättrar matchningen. Eftersom en allt större del av de arbetslösa är utrikes födda är de insatser som ges under den första tiden som nyanländ i Sverige viktiga.

Redan innan, och utan, coronakrisen var Sverige under den nuvarande regeringen unikt illa förberett att möta en stigande konjunkturell arbetslöshet. Arbetslösheten var den högsta någonsin i en högkonjunktur, långtidsarbetslösheten fortsatte öka till rekordnivåer, Sverige hade EU:s femte högsta arbetslöshet och självförsörjningsgraden var mycket låg under väldigt lång tid för att bara nämna några av en räckvidd av problematiska utgångspunkter.

Arbetslösheten har ökat i spåren av coronapandemin och fler än en halv miljon svenskar är nu arbetslösa samtidigt som skillnaden i arbetslöshet mellan svenskfödda och invandrare aldrig har varit större. Arbetslösheten för utomeuropéer är nu tredje högst i EU, bara i Spanien och Grekland är arbetslösheten högre för denna grupp. Dessutom har arbetslösheten ökat i nya grupper som ofta aldrig ens varit i behov av vare sig Arbetsförmedlingen, offentliga arbetsmarknadspolitiska insatser eller kommunalt försörjningsstöd t ex bland personer med gymnasieutbildning. Detta samtidigt som tidigare stora utmaningar inte bara kvarstår utan försämras radikalt och riskerar ett

permanent utanförskap. Detta gör våra förslag i denna motion än viktigare nu för att möta de svåra utmaningarna som Sveriges arbetsmarknad står inför.

Mer lönsamt att arbeta och anstränga sig

De ekonomiska drivkrafterna för arbete är av avgörande betydelse för att fler ska jobba. I dag lönar det sig inte tillräckligt mycket att arbeta och många familjer förlorar till och med disponibel inkomst av att gå från bidrag till arbete. Det är varken rätt eller rättvist. För att arbete och ansträngning alltid ska löna sig vill Moderaterna därför sänka skatten på arbete och införa en bidragsreform. En skärpt arbetslinje skapar fler jobb, samtidigt som vi säkerställer att svenska folkets samlade skattepengar oftare går till välfärd än till bidrag. Det vinner hela Sverige på.

Sänkt skatt på arbete för alla som jobbar

Genom att sänka skatten för de som arbetar stärks drivkrafterna att arbeta, och jobb-skatteavdragen som redan införts har gett över 100 000 fler jobb. Moderaterna vill fortsätta sänka skatten för dem som arbetar. Vi gör det för att det är rätt; det ökar sysselsättningen och vi gör det för att det är rättvist; ansträngning ska löna sig.

Ökade drivkrafter till arbete i ersättningarna vid arbetslöshet

Arbetslöshetsförsäkringen reformerades under den moderatledda regeringen i syfte att uppmuntra till arbete, öka sysselsättningen och stärka dess roll som omställningsförsäkring. Det är viktigt att även fortsättningsvis värna a-kassans roll som omställningsförsäkring. Arbetslöshetsförsäkringen ska tydligt uppmuntra till att söka och skaffa jobb samtidigt som den enskilda får en skälig ersättning under en omställningsperiod. Moderaterna vill därför att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen ses över och säkerställer att taknivåer och avtrappning tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb.

Även andra ersättningar vid arbetslöshet påverkar de arbetssökandes drivkrafter för arbete. Ersättningarna ska stötta omställning till ett nytt jobb, inte vara en långsiktig försörjning. I dag kan dock många vara arbetslösa under väldigt lång tid med bibehållen ersättningsnivå. Efter att ersättningsdagarna i a-kassan tagit slut kan den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. För aktivitetsstödet gäller samma ersättningsnivåer som i arbetslöshetskassan för de som haft a-kassa. Aktivitetsstöd kan den arbetssökande sedan få så länge personer deltar i program. En bortre parentes för de här stöden bör införas.

A-kassan ska vara skälig. Men Sverige bör inte ha en a-kassa som leder till högre arbetslöshet över tid. Den som under kort tid blir arbetslös ska ha en god trygghet – men det behöver sedan följas av en tydlig avtrappning och tidsgränser för att människor inte ska fastna i bidragsberoende. Arbetslinjen ska alltid värnas i våra bidrags- och ersättningsystem samtidigt som systemen måste anpassas efter de förändringar som sker på arbetsmarknaden.

Arbetslinjen ska gälla lika för alla

Den stora klyftan i dagens Sverige finns mellan de som har ett jobb och de som inte har det. Arbetslösheten bland invandrare är i dag genomgående mycket högre än för inrikes födda. En majoritet av dem som får försörjningsstöd är födda utomlands. Detta gäller inte minst utrikes födda kvinnor då de har en särskilt svag ställning på arbetsmarknaden och fastnar i bidragsberoende i hög grad.

Det är uppenbart att regeringen inte lyckades använda den långvariga högkonjunkturen till att minska de integrationsproblem som Sverige har. I stället har skillnaderna mellan invandrare och svenskfödda blivit än mer tydliga. Samtidigt som arbetslösheten bland svenskfödda är mycket låg så har arbetslösheten bland invandrare ökat. Och samtidigt som svenskfödda med försörjningsstöd minskar, ökar antalet invandrare med försörjningsstöd.

Därför krävs omfattande reformer för att fler ska komma i arbete och egen försörjning. Det måste även vara enkelt för nyanlända, som ofta har en bakgrund som egenföretagare, att snabbt kunna starta och driva företag i Sverige.

Sverige måste bli ett samhälle där alla – oavsett kön, klass eller klan – ska kunna växa av egen kraft. Vad man gör och vart man är på väg ska betyda mer än varifrån man kommer. Det börjar med ett arbete och möjligheten att försörja sig själv.

Kommuner som vill får ta ansvar för etableringen

Fler måste också ta steget in på arbetsmarknaden under sina första år i Sverige. Erfarenheten visar att många annars fastnar i långvarigt utanförskap och bidragsberoende. Efter att man kommit till Sverige och fått uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller anhörig, får man under sina första två år i Sverige delta i Arbetsförmedlingens etableringsprogram. Där bör vägen till integration och egen försörjning starta. Etableringsprogrammet har dock ännu inte levererat tillfredsställande resultat. Det gäller tydligare krav på att lära sig svenska och på att utbilda sig för att möta kraven på svensk arbetsmarknad. Närmare hälften av alla som är inskrivna i etableringsuppdraget har en förgymnasial utbildning. Vägen till ett jobb kommer därför ofta behöva gå via den kommunala vuxenutbildningen. Inom ramen för migrationsöverenskommelsen 2015 drev Moderaterna på för en utbildningsplikt för vuxna nyanlända med kort utbildning. En form av utbildningsplikt har nu införts. Resultatet är hittills blygsamt. Dessutom är innehållet av utbildningsplikten oklart och behöver förtydligas.

Eftersom Arbetsförmedlingen har stora brister och resultaten för nyanländas etablering i Sverige inte är tillfredsställande anser vi att de kommuner som vill bör kunna ta över ansvaret för integrationen och etableringen av nyanlända.

Kvalificering in i bidragssystemen

När våra ersättnings- och bidragssystem byggdes upp togs inga hänsyn till att stora migrationsströmmar kunde vara bromsklossar för integration, eller till och med påverka systemens legitimitet. Bidragen fick därför en bosättningsbaserad, i stället för en arbetsbaserad, utformning. I vår tid innebär det att nyanlända och invandrare som aldrig haft ett jobb ges tillgång till stora delar av socialförsäkringssystemen, utan att ha arbetat och betalat skatt. Moderaterna anser att detta behöver förändras. Vi menar att nyanlända i större grad successivt ska arbeta sig in i rätten till olika bidrag och sociala ersättningar.

Det skulle stärka drivkrafterna för arbete och integration och minska den ekonomiska belastningen på systemen.

Full tillgång till svenska bidrag och förmåner bör man enbart få genom eget arbete eller genom permanent och laglig bosättning i landet. Den exakta utformningen är något som bör utredas noggrant så att vi får ett långsiktigt och hållbart bidragssystem.

Undantaget för flyktingar och alternativt skyddsbehövande i kvalificeringsregeln för garantipension och sjuk- och aktivitetsersättning bör också tas bort. Samma kvalificeringsregler ska gälla lika för alla i Sverige.

Det bör även ske en kvalificering in till försörjningsstödet där den som är nyanländ inte längre har rätt till fullt försörjningsstöd.

Kvalificering genom arbete till full föräldrapenning

För nyanlända kvinnor tar etableringen längre tid än för nyanlända män. En förklaring är att kvinnorna tar ett större ansvar för barn och familj. Det är också uppenbart att det nuvarande regelverket i föräldraförsäkringen försenar inträdet på arbetsmarknaden för utrikes födda kvinnor. Under de första två åren i Sverige utgörs närmare 40 procent av de nyanlända kvinnornas totala inkomst av ersättningar såsom föräldrapenning, sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning. Motsvarande andel bland männen är sju procent.

För att stärka arbetslinjen för dem som aldrig fått sitt första jobb, och inte minst utrikes födda kvinnor, bör kvalificering genom arbete krävas för full föräldrapenning. För de som saknar sjukpenninggrundande inkomst bör föräldrapenningen begränsas till 12 månader. Nyanlända som inte arbetar och som inte har permanent uppehållstillstånd ska bara ha rätt till föräldrapenning upp till barnets ettårsdag. Den som behöver vara föräldraledig under tiden med etableringsersättning ska behålla sin etableringsersättning under ledigheten, dock med krav på regelbunden kontakt med Arbetsförmedlingen eller kommunen för planering av återgången till arbetsmarknaden efter ledigheten. Samtidigt bör rätten till förskola utökas för denna grupp. Med en mer generös förskola och kortare föräldrapenning bör samtidigt kraven på att göra sig anställningsbar öka genom exempelvis krav på bredare arbetssökande eller att delta i utbildning.

Bidragstak i försörjningsstödet och etableringsersättningen

I dag är det inte tillräckligt lönsamt att gå från bidrag till arbete. Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) visar att familjer med barn till och med kan förlora pengar på att en av föräldrarna tar ett arbete i stället för att ha försörjningsstöd. Det är orimligt.

I Sverige ska en självklar princip gälla: ingen som kan jobba ska tjäna mer på bidrag än på arbete. För att säkerställa att det alltid ska löna sig att arbeta ska ett bidragstak införas i försörjningsstödet och etableringsersättningen. Den exakta utformningen av bidragstaket måste utredas men bidragstaket ska säkerställa att det alltid finns tillräckliga drivkrafter att gå från bidrag till arbete. Det måste också löna sig att gå från bidrag till både heltidsarbete och deltidsarbete. Bidragstaket ska omfatta personer som har etableringsersättning eller försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl. Inom försörjningsstödet ska det alltså inte omfatta den som är sjuk eller av andra sociala skäl inte kan arbeta.

Inför en arbetslinje i försörjningsstödet

Internationell forskning visar att kombinationen av aktivitetskrav och ekonomiska incitament har störst betydelse för att minska bidragstagandet och öka sysselsättningen. Därför ska det alltid löna sig att arbeta, men samtidigt bör kraven på dem som lever på bidrag öka.

För det första bör de aktivitetskrav som finns inom försörjningsstödet skärpas. Socialtjänstlagen bör ändras så att alla kommuner ställer krav på motprestation, normalt på heltid, för den som har försörjningsstöd. Aktivitetskraven för den som kan arbeta bör få större inslag av jobbsökande och det bör ställas krav på att söka arbete även utanför det geografiska område där den sökande bor, redan från första dagen med försörjningsstöd. Även krav på att delta i enklare samhällsnyttiga insatser inom kommunens verksamhet eller det lokala civilsamhället bör kunna ställas.

För det andra bör aktivitetskraven också utökas. För den som uppbär föräldraför-säkring och söker kompletterande försörjningsstöd, ofta nyanlända kvinnor, bör det ställas krav på att delta i exempelvis språkinsatser.

Det långsiktiga målet med socialtjänstens arbete med försörjningsstöd bör också vara att alla ska komma i egen försörjning. I dag syftar dock inte alltid den individuella handlingsplanen som upprättas inom arbetet med försörjningsstödet till egen försörjning. Alla individuella handlingsplaner bör ha egen försörjning som mål.

Vårt samhälle är ingen kravlös gemenskap. Ingen får ta sig rätten att leva på andra när man kan göra rätt för sig. Den som inte fullföljer sin motprestation kan därför inte räkna med fullt bidrag. Om den enskilde, som kan arbeta, utan godtagbart skäl avböjer från att delta i eller uteblir från den insats som anvisats för motprestation, bör försörjningsstödet sättas ned motsvarande det uteblivna deltagandet. Om den enskilde konsekvent uteblir bör försörjningsstödet kunna sättas ner ytterligare och ytterst dras in. Eventuell indragning av försörjningsstöd ska dock inte påverka familjer med barn.

Bidrag ska ge alla en grundläggande trygghet och ska därför prövas efter behov. Samtidigt kan kommunerna i dag besluta om generella undantag i inkomstprövningen eller behovsbedömningen som gör att försörjningsstödet blir mer generöst. För att öka drivkrafterna till arbete bör det i stället fastställas att riksnormen ska vara det enda som får prövas. I dag betalas också försörjningsstödet i normalfallet ut till mannen i familjen. Detta bör ändras så att försörjningsstödet betalas ut jämlikt mellan män och kvinnor.

Många kommuner arbetar också framgångsrikt med hembesök och uppsökande verksamhet för de som lever på bidrag. Hembesök är ett viktigt verktyg för att kunna ge rätt stöd till dem som är i behov av försörjningsstöd samt även för att identifiera fusk och felaktiga utbetalningar. Det ger också möjlighet att nå den som inte har kontakt med arbetsmarknaden alls. Socialtjänstlagen bör därför skärpas med syfte att alla kommuner ska göra regelbundna, och vid behov oanmälda, hembesök. Den som inte accepterar hembesök bör inte ha rätt till försörjningsstöd. Eventuell indragning av försörjningsstöd ska dock inte påverka familjer med barn.

Språket är nyckeln till Sverige

Integrationen måste börja fungera. Vårt samhälle är i dag delat och om inte utvecklingen vänder riskerar denna delning att bli permanent. Svenska språket är nyckeln till det svenska samhället – till arbete, social rörlighet och förståelse för våra institutioner. Fler måste lära sig det svenska språket snabbare än vad som sker i dag. Moderaterna vill införa tydliga krav på att invandrare ska lära sig grundläggande svenska, så att fler kan

komma in på arbetsmarknaden snabbare än i dag. Kunskaper i svenska ökar möjligheterna att förstå det svenska samhället och vilka rättigheter och skyldigheter som gäller i vårt land. I dag har barn som är födda i ett annat land, eller som har utrikes födda föräldrar, inte samma förutsättningar att klara skolan som de barn som fötts i Sverige. Kunskaperna i svenska är ofta alltför dåliga och bland de nyanlända barnen varierar förkunskaperna stort beroende på hur den tidigare skolgången sett ut. Tillräckliga språkkunskaper är grunden för en skola där alla barn, oavsett bakgrund, ges chansen att bygga en framtid på egna meriter.

Sänk trösklarna och förbättra matchningen på arbetsmarknaden

En stor och ökande andel av de som är arbetslösa i dag har svag förankring på arbetsmarknaden och svårigheter att etablera sig. Det kräver nya vägar in på arbetsmarknaden och ökade drivkrafter för företag att anställa. Det ställer också högre krav på en väl fungerande matchningsfunktion för att på ett effektivt sätt föra samman arbets sökande med arbetsgivare.

De höga kostnaderna för att anställa en person med bristande erfarenhet eller kort utbildning leder till att inträdande grupper har en svagare ställning än den etablerade arbetskraften. Att sänka kostnaderna för, och osäkerheten med, att anställa personer som står längre från arbetsmarknaden eller som saknar erfarenhet från den svenska arbetsmarknaden gör att fler vågar öppna dörren. Även förbättrade möjligheter att pröva om en arbetssökande fungerar på arbetsplatsen och för de specifika uppgifter som ska utföras behövs.

Reformera Arbetsförmedlingen

Arbetslösheten är nio procent och över 190 000 personer har varit helt utan arbete i över ett år. Sverige har EU:s fjärde högsta arbetslöshet, aldrig tidigare har så många varit långtidsarbetslösa. Det stora antalet personer som redan innan krisen var arbetslösa kommer nu få det ännu svårare i konkurrensen om jobben när restriktionerna lättas.

Långtidsarbetslösheten utgör ett särskilt problem då den riskerar att bita sig fast på höga nivåer under lång tid. Det är framförallt ett problem för den individ som drabbas av utanförskap, men även för det offentliga då det innebär mindre resurser till vår gemensamma välfärd.

Arbetsförmedlingens långvariga dysfunktionalitet och ineffektivitet kommer långsiktigt bli än tydligare. Allt för många långtidsarbetslösa får inga insatser – två av tre saknar en planerad aktivitet och en av tre har inte haft en planerad aktivitet på över ett år. Stödet till de ungdomar som har stort behov har brustit inte minst under det senaste året – de har slussats runt inom myndigheten utan att få rätt stöd för att återgå till studier eller arbete.

Vår arbetsmarknad kännetecknas av stora matchningsproblem. Samtidigt som fler människor än någonsin behöver hjälp för att komma in på arbetsmarknaden är rekryteringsproblemen stora och arbetsgivarna hittar inte rätt kompetens. En väl fungerande matchning, och förmågan att ge den arbetslöse rätt insats och aktivitet, kommer att spela en central roll för att hantera den utmaning som Sverige står inför. De sociala konsekvenserna blir också långtgående när utanförskap permanentas, och i värsta fall går i arv.

En dåligt fungerande Arbetsförmedling är naturligtvis inte orsak till hela matchningsproblematiken, men man har haft lång tid på sig att vända den negativa utvecklingen. Arbetsförmedlingen har länge uppvisat låga förtroendesiffror och alltför dåliga resultat. Det blir också alltmer tydligt att styrningen inte fungerar. Mot den bakgrunden vill Moderaterna att Arbetsförmedlingen läggs ned till förmån för en struktur där andra aktörer på arbetsmarknaden spelar en betydligt större roll. Vi föreslår ett mer renodlat system där en ny statlig myndighet som ansvarar för funktioner som myndighetsutövning, kontroll och uppföljning. Myndigheten bedömer även omfattningen av den arbetssökandes behov.

Matchningsfunktionen öppnas samtidigt upp för ett begränsat antal fristående aktörer. De får ett helhetsansvar för sina arbetssökande och för att dessa får rätt insatser. Matchningsaktören ersätts i allt väsentligt efter hur väl den lyckas med att hjälpa den arbetssökande in i arbete. Det finns i dag många väl etablerade aktörer som skulle kunna bidra till en mer effektiv matchning, bland annat genom en ökad specialisering och upparbetade arbetsgivarkontakter. På så sätt kan tiden till jobb kortas och kompetensförsörjningen förbättras. En central del i reformen är en tydlig uppföljning och kontroll samt ett system där den som kan uppvisa goda resultat premieras. Lågpresterande och oseriösa aktörer ska sorteras ut och resurser fördelas så att de ger bästa möjliga effekt. Kvalitet måste vara i fokus.

Vi förespråkar en reformering utifrån en modell byggd på ett begränsat antal aktörer med tydlig kravställning och tydliga förutsättningar.

Många av de arbetslösa har stora behov av utbildning, och behovet kommer också att öka under de närmaste åren till följd av det stora antalet nyanlända som behöver komma in på arbetsmarknaden. Här behöver stat och kommun hitta effektiva vägar för samarbete. Kommunerna behöver därför få ett större ansvar för arbetsmarknadspolitiken än vad de har i dag.

Det finns i dag också människor som varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen under lång tid som varken får insatser eller sysselsättning. Det är oacceptabelt. Därför bör en bortre parentes för den statliga arbetsmarknadspolitiken införas och kommunerna bör ta över huvudansvaret för personer som varit arbetslösa under en längre tid.

Sänkta anställningskostnader för dem som behöver det mest

Subventionerade anställningar är en viktig väg in för nyanlända och arbetslösa eftersom de sänker arbetsgivarnas kostnader för att anställa. Dagens subventioner fungerar för dåligt och är för krångliga och administrativt tungrodda. För att fler ska kunna få ett första jobb eller komma tillbaka i arbete vill vi avskaffa extratjänster och istället förstärka det som fungerar.

Moderaterna föreslår förstärkningar av de nystartsjobb som Alliansen införde och som är det stöd som fungerar bäst i dag. Nystartsjobb kräver ingen arbetsmarknadspolitisk bedömning utan endast att personen har varit arbetslös i minst ett år eller är nyanländ. Stödet ökar med tiden i arbetslöshet. För att fler långtidsarbetslösa ska komma i arbete bör ersättningen till arbetsgivare som anställer personer med nystartsjobb tillfälligt förstärkas samtidigt som taken för den ersättningsgrundande lönen höjs.

För att fler arbetsgivare ska anställa via denna stödform bör det övervägas om Skatteverket ska bevilja nystartsjobben. Samtidigt är det viktigt att vi säkerställer att stöden inte missbrukas eller överutnyttjas av oseriösa arbetsgivare. Därför bör det som

huvudregel finnas en gräns för hur stor andel av de anställda som får ha en subventionerad anställning hos en och samma arbetsgivare.

Nystartsjobb till skillnad från en del andra anställningsstöd kvalificerar till a-kassa. Det innebär att det finns en risk att nystartsjobben blir ett sätt att uppfylla ett arbetsvillkor i a-kassan och när subventionen tar slut får personen full a-kassa igen tills hen efter ett år kan få ett nytt nystartsjobb. Detta riskerar att bli kostsamt eftersom systemet bygger på att nystartsjobben är en väg in till den reguljära arbetsmarknaden. Därför bör nystartsjobben inte kvalificera till a-kassa.

En mer inkluderande arbetsmarknad

Möjligheterna på arbetsmarknaden begränsas ofta för människor som har synliga eller osynliga funktionsnedsättningar. Inte på grund av deras egen kapacitet utan på grund av stelbenta system och en förlegad syn på människors förmåga. Moderaterna anser att alla som vill och kan arbeta ska ha den möjligheten – varje människas arbetsförmåga ska tas tillvara.

Liksom lönestöden för långtidsarbetslösa och nyanlända behöver utformningen av stöden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ses över. Dessa personer tillhör de grupper som är särskilt utsatta på arbetsmarknaden och är överrepresenterade bland arbetssökande med långa tider utan arbete. Genom att förenkla stöden skulle de både bli lättare att förstå och använda. Stöden ska kunna finnas hos samtliga typer av arbetsgivare, som kompenseras utifrån nedsättningen av arbetsförmåga upp till en maximal bidragsgrundande lönekostnad.

Grunden för lönestöden är att arbetsgivaren kompenseras i samma utsträckning som arbetsförmågan är nedsatt. Taket för den ersättningsgrundande lönen är dock lägre än många ingångslöner och behöver därför höjas på samma sätt som i nystartsjobben. Därmed kommer fler personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och som idag är långtidsarbetslösa kunna övergå i arbete.

Samhall AB har en viktig uppgift att erbjuda sysselsättning åt de personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, som har allra svårast att få arbete. Flera granskningar av Samhall har påtalat brister i verksamheten och att många anställda har potential att övergå till arbete på den reguljära arbetsmarknaden. För att öka utflödet och ge fler möjlighet att få ta del av Samhalls unika kompetens bör det utredas om Samhall ska ges möjlighet att erbjuda tillfälliga anställningar inom ramen för grunduppdraget. Vidare bör det prövas om Samhalls verksamhet bedrivs utan att konkurrensen på arbetsmarknaden snedvrids. Ersättningsmodellen till Samhall, där statens merkostnadsersättning inte är kopplad till individernas arbetsförmåga, bör ses över hur den kan utformas mer ändamålsenligt. Moderaterna anser att en utredning av Samhall AB:s uppdrag och finansiering bör utföras.

Bygg vidare på rutreformen

En av alliansregeringens mest lyckade reformer var införandet av rutavdraget. Tio-tusentals jobb har blivit vita och tjänster som tidigare utfördes av hushållen själva görs nu mer effektivt på den öppna marknaden. Att göra det enkelt och lönsamt att köpa enklare tjänster i stället för att utföra dem själv har en betydande potential att skapa efterfrågan på denna typ av tjänster. Det gör också att högkvalificerade personer kan arbeta mer – läkaren kan jobba fler timmar om hen inte själv behöver städa eller måla om huset – och därmed ökar antalet arbetade timmar i ekonomin.

När regeringen sänkte taket i rutavdraget försämrades möjligheterna att skapa nya jobb. Det fanns också tecken på att det sänkta taket i rutavdraget påverkade aktiviteten i branschen negativt. Vår idé är en annan. Vi vill genomföra en ny omfattande rutreform för att fler enkla jobb ska kunna växa fram i Sverige.

I Moderaternas och Kristdemokraternas budget för 2019, som vann riksdagens bifall, fastslogs att regeringen skulle återkomma med lagförslag innebärande att taket höjs och att den sammanlagda skattereduktionen får uppgå till högst 75 000 kronor för ett beskattningsår, att den särskilda begränsningen av skattereduktionen för ruttjänster tas bort samt att skattereduktionen för rottjänster högst får uppgå till 50 000 kronor.

Att utveckla och bredda rutavdraget möjliggör för innovation och tillväxt i rutsektorn. Samtidigt måste en större rutreform utredas noga för att säkerställa att en sådan förändring leder till både en reell sysselsättningsökning och att fusk och missbruk kan stävjas. Exempelvis kan man överväga att införa ett tak på hur stor skattereduktionen får vara per timme.

Ett modernt anställningsskydd och förstärkt omställning

Moderaterna vill utveckla den svenska modellen, som har tjänat Sverige väl under lång tid. I en allt mer globaliserad och dynamisk ekonomi, där människor byter jobb oftare, krävs dock mer flexibilitet på svensk arbetsmarknad. Detta både för att stärka svenska företag och svensk konkurrenskraft samt för att öka människors jobbchanser. För att förbättra matchningen, öka rörligheten och underlätta för fler att få det första jobbet behöver arbetsrätten reformeras och moderniseras.

Moderaterna har länge verkat för att turordningsreglerna ska ändras så att turordningen i högre grad baseras på kompetens samt att företrädesrätten till återanställning ses över. Att förutsättningarna för omställning förbättras, att kostnaderna för arbetsgivare i samband med uppsägningstvister ska minska och förutsebarheten öka i syfte att främja nyanställningar. Att möjlighet till sympatiåtgärder begränsas genom införandet av en proportionalitetsprincip och att fredsplikt som huvudregel ska råda på arbetsplatser där det redan finns kollektivavtal.

Samtidigt behöver vi stärka möjligheterna för yrkesverksamma att utveckla sin kompetens och förbättra förutsättningarna för ett livslångt lärande. Det handlar om att främja strukturer som innebär att såväl arbetsgivare som arbetstagare ser värdet i att investera i kompetensutveckling på den egna arbetsplatsen och generellt. Det är nödvändigt för att Sverige inte ska riskera bli omsprunget av resten av världen och för att vi ska klara av att ställa om.

Svenskt Näringsliv, PTK, IF Metall och Kommunal slöt i december 2020 en överenskommelse som innebär både en flexiblare arbetsrättslagstiftning och förstärkta omställningsmöjligheter för arbetstagarna. Att parterna nått en uppgörelse bekräftar att förändringarna upprätthåller en rimlig balans på arbetsmarknaden. Moderaterna är därför positiva till att parterna nått en uppgörelse och vill att avtalet genomförs för att öka flexibiliteten och omställningsförmågan på arbetsmarknaden.

Sammantaget innebär överenskommelsen ett utökat statligt åtagande med högre offentliga utgifter som följd. Det är viktigt att förslagen i överenskommelsen utformas och implementeras ändamålsenligt, kostnadseffektivt och träffsäkert. Reformerna bör följas upp noggrant för att säkerställa att de stärker den svenska arbetsmarknaden och svenska företags konkurrenskraft.

En proportionalitetsprincip vid sympatiåtgärder

Konfliktreglerna är ett centralt inslag i arbetsrätten och regleras i regeringsformen, MBL och i avtal mellan arbetsmarknadens parter. Den svenska modellen innebär att löner och andra anställningsvillkor i huvudsak bestäms genom kollektivavtal som tecknas med ett löfte om arbetsfred från båda parter. När kontraktstiden går ut vidtar nya förhandlingar som oftast kan slutföras utan att konfliktmedel tillgrips. Men förhandlingarna förs under hot om att stridsåtgärder kan tillgripas som sista medel.

En väl fungerande arbetsmarknad förutsätter att konfliktreglerna utformas så att det råder en balans mellan parterna. Även om Sverige har få konfliktdagar i en internationell jämförelse så kan även hot om stridsåtgärder få en stor inverkan, till exempel när arbetsgivarparten är ett litet företag. Liksom anställningsskyddet har den grundläggande lagstiftningen som reglerar konflikträtten varit oförändrad under lång tid.

Ur ett europeiskt perspektiv är de svenska reglerna gällande sympatiåtgärder särskilt tillåtande, då det inte ställs något krav på att åtgärden ska avse en part som kan påverka huvudkonflikten eller är kopplad till den på något sätt. En sympatiåtgärd är en stridsåtgärd som vidtas till stöd för en annan part som vidtagit en lovlig stridsåtgärd. I Sverige är det framför allt ett vapen för arbetstagersidan. Syftet kan vara att sätta press på arbetsgivaren i huvudkonflikten att till exempel teckna kollektivavtal eller att påverka pågående kollektivavtalsförhandlingar. Sympatiåtgärder kan till skillnad från andra stridsåtgärder vidtas även då parten är bunden av kollektivavtal. Det innebär ett undantag från den överordnade principen om kollektivavtals fredsverkan.

Ur ett moraliskt perspektiv är det svårt att motivera varför en part som inte har med huvudkonflikten att göra ska drabbas. För svenska företag innebär det dessutom en konkurrensnackdel jämfört med företag i andra länder där sympatistrejker är förbjudna eller i vart fall starkt begränsade.

För att värna arbetsfreden och för att oskyldiga företag och arbetstagare inte ska drabbas av en konflikt bör det övervägas om möjligheten att vidta sympatiåtgärder ska begränsas genom införandet av en proportionalitetsprincip.

En mer omfattande och ingripande EU-lagstiftning på arbetsmarknadsområdet

I Sverige finns idag ett omfattande regelverk för att säkerställa goda arbetsvillkor, men till skillnad från många andra länder regleras dessa i hög utsträckning i kollektivavtal. Att regleringen sker genom kollektivavtal möjliggör en anpassning till såväl branschspecifika som företagsspecifika förhållanden.

Frågor som rör sysselsättning och socialpolitik ska tillhöra medlemsländernas kompetens. Vi moderater anser att förstärkt erfarenhetsutbyte ska vara den främsta samarbetsformen på området och att EU bör lägga kraft på andra frågor där samverkan är nödvändig. Vi var emot inrättandet av den sociala pelaren och vi varnade regeringen för att den sociala pelaren innebär att en grund skapas för att driva fram lagstiftning som idag inte är EU-gemensam och på ett område där vi värnar det nationella självbestämmandet. Nu hotas den svenska modellen av t ex förslag från EU om minimilöner. Med en utökad europeisk inblandning i arbetsmarknadsfrågor kommer vi få en situation där kollektivavtalen kan överprövas av EU-domstolen.

Även om regeringen ansluter sig till vår linje och intar en kritisk hållning i de lagförslag som kommer så är det nu försent att backa. Genom inrättandet av en social

pelare har sociala och arbetsmarknadspolitiska frågor förts upp på EU-nivå, vilket innebär att vi från och med nu kommer behöva lägga kraft och energi på att motverka den rad av förslag som är att vänta. Kompromisser på EU-nivå i dessa frågor riskerar därmed att skära rakt in i den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Att försöka tillämpa samma system på länder inom EU där ekonomin och arbetsmarknaden ser väldigt olika ut kommer inte att fungera. Varje land måste finna en lösning som passar dem.

Vi menar därför att regeringen måste agera för att motverka ingrepp i den svenska modellen.

Mats Green (M)

Saila Quicklund (M)

Josefin Malmqvist (M)

Ann-Sofie Lifvenhage (M)